

Magustav imemari ja teised taimeriigi veidrikud

REPRO

Taimede seas on hulgaliselt naljakaid ja lausa pentsikuid isendeid, paljusid neist näeb Tallinna Botaanikaia näitusel "Veidrikud taimeriigis".

Mõned taimed meenutavad nahkhiiri või kilpkonni, mõned ämblike või liblikaid. Ühe vili on selline, et selle söömise järel muutuvad kõik maitsed magusaks, teise taimel aga neutraliseerivad magusa maitse täielikult.

Troopilises Aafrikas kasvab näiteks magustav imemari (*Synsepalum dulcificum*), mille ühe-kahe kohvioa suurused viljad sisaldavad küll vähe suhkruid, kuid pärast nende söömist muutuvad kõik muud maitsed magusaks. Ükspuha kas sööme soolast, haput või kibedat, ikka tunneme suus magusat maitset. Magusa maitse põhjustaja on keemiline ühend mirakuliin.

Enamasti jääb taimede liikumine märkamatuks, kuna see on äärmiselt aeglane. Kuid on taimi, kes ennast üsnagi aktiivselt liigutavad. Näiteks Lõuna-Ameerikast pärineva käbeda kannatuslille (*Passiflora sicyoides*) köitraad sooritavad tugi-punkti otsingul 360kraadise pöörde 30–45 minutiga.

Pärast magustava imemarja viljade söömist tunneb suus vaid magusat maitset, isegi kui süüa soolast, haput või kibedat.

Häbeliku mimoosi (*Mimosa pudica*) leht reageerib ärritusele kiirusega 3–50 cm sekundis.

Kõige kiiremini kasvab harilik lehistähkbambus (*Phyllostachys bambusoides*). Soodsates tingimustes võib ta ööpäevas pikeneda enam kui 80 cm, kasvukiiruse rekord on aga koguni 120,9 cm.

Näitusel vaatleme, kuidas taimed omavahel suhtlevad, kuidas kohanevad olukordade ja tin-

gimustega ning milliseid kavalaid nippe nad selleks kasutavad.

Saab teada sedagi, kuidas taimed ja loomad sõbrustavad ning millist kasu nad sellest saavad.

Näiteks on sarvakaatsial (*Acacia cornigera*) tekkinud huvitav sümbioos sipelgatega, kes elavad akaatsia asteldes olevates tühimikes. Sarvakaatsia lehtedes ei ole selliseid mürgiseid aineid (alkaloide) nagu teistel akaatsiatel ning see muudab nad putukate ja teiste loomade vastu kaitsetuks.

Selle puudujäägi korvavad sipelgad, kes hammustavad nii putukaid, suuremaid loomi kui ka inimesi – kõiki, kes sarvakaatsiast matti tahavad võtta. Vastutasuks pakub puu sipelgatele valgurikast toitu, mis asub lehekeste tippudes mügarates ning ka magusat nektarit. Selliseid taimi nimetatakse sipelgataimedeks ehk mürmekofüütideks.

Mõne taimel, nagu näiteks Langsdorffi kopaiivapuu (*Copaifera langsdorffii*) tüvest kogutud mahla võib ilma töötlemata panna kütusepaaki ja sõita sellega autot kahjustamata. Kahe tunniga saab ühelt 20cm diameetriga puult 20 liitrit autokütuseks sobivat vedelikku.

Langsdorffi kopaiivapuu tüvest kogutud mahl sobib autokütuseks.